

Planter

Sådan bruger du egen udsæd af vårsæd

Det er vigtigt at tjekke kvaliteten, inden du sår hjemmeavlet udsæd. Der kan ofte spares omkring 150 kr. pr. ha ved brug af hjemmeavlet udsæd - men der er en risiko for tab ved manglende omhyggelighed. HUSK at betale forædlerafgift.

Manual Opdateret 08. februar 2024

Brug af egen udsæd kan mindske omkostningerne på bedriften. Du skal imidlertid forholde dig kritisk til kvaliteten, når du vælger at bruge egen udsæd, idet egen udsæd skal være af samme kvalitet som indkøbt udsæd.

Der er i 2024 mangel på udsæd af vårbyg og havre, og der er givet dispensation til at anvende partier med ned til 75 procent spireevne, hvor grænsen i Danmark normalt er 95. Se dispensation fra [Landbrugsstyrelsen](#). Da det kan være vanskeligt at skaffe den ønskede sort, kan det være en mulighed at producere sin egen udsæd.

Det er vigtigt at være opmærksom på en række forhold, hvis man vælger at producere egen udsæd. Tabt udbytte som følge af f.eks. en for ringe spireevne, en for lav TKV, spredning af ukrudtsfrø eller ekstra omkostninger til ukrudtsbekæmpelse som følge af en uens plantebestand og for ringe konkurrenceevne, kan hurtigt overstige den besparelse, der er opnået i forhold til at indkøbe udsæden. Du skal selv stå inde for kvaliteten af den hjemmeavlede udsæd. Der er ingen erstatningsordning, som den du er dækket af, når du køber certificeret såsæd.

Hvis man bruger hjemmeavlet udsæd, SKAL der betales forædlerafgift til sortsejeren. Forædlerafgiften er med til at betale udviklingen af fremtidens sorter. Afgiften varierer efter sort, og oplysninger om brug af egen udsæd kan indberettes til [Danske Sortsejere](#), hvorefter man vil modtage en faktura på forædlerafgiften.

Vær opmærksom på, om køber af avlen stiller krav om, at der har været anvendt certificeret udsæd. Det kan være tilfældet ved salg af avlen til maltbyg.

Hvad kan der spares?

Prisen på certificeret såsæd af vårbyg varierer typisk fra 375 til 450 kr. pr. hkg, men i 2024 er den i den høje ende pga. et begrænset udbud. Egen udsæd af foderbyg kan p.t. værdisættes til cirka 150 kr. pr. hkg. Hertil skal lægges 50-70 kr. pr. ha i forædlerafgift, afhængig af sorten.

Behandlingsomkostninger til egen udsæd skal også indregnes. Priserne for rensning, bejdsmiddel og bejdsning varierer efter mængde idsforbrug, men ligger i størrelsesordenen 80-100 kr. pr. hkg. Hvis kornet ikke bejdses, men bare skal renses, kan der spares ca. 30 kr.

Den potentielle besparelse ved brug af egen bejdset udsæd varierer således med prisforudsætningerne, men vil ofte ligge omkring 150 kr. pr. ha ved en pris på certificeret udsæd på 400 kr. pr. hkg, en omkostning til rensning og bejdsning på 90 kr. pr. hkg og en udsædsmængde på 150 kg pr. ha.

Krav til egen udsæd

Ved brug af hjemmeavlet såsæd, bør avlen planlægges i god tid. Find gerne to eller flere sorter, der ser ud til at være interessante. Kun sorter, der er dyrkningsmæssigt ligeværdige med de sorter du kan købe, er aktuelle som hjemmeavlet såsæd.

Du bør kun opformere din egen såsæd i et område, hvor der ikke er nævneværdige problemer med ukrudt. Spildplanter skal ligeledes undgås. Egen udsæd bør således ikke produceres i foragre og skel. I områder, hvor der er anvendt glyphosatmidler til kvikbekæmpelse inden høst af kornet, er der en risiko for, at spireevnen har taget skade. Risikoen er størst, hvor glyphosatmidlet er udsprøjtet relativt tidligt.

Omhyggelighed i forbindelse med høst, tørring og lagring af korn til såsæd er ligeledes en nødvendighed, da det er forudsætningen for, at spireevne og renhed kan bevares.

Endelig bør du altid tjekke tusindkornsvægten og spireevnen samt få lavet en bejdsebehovsanalyse, hvis du overvejer at så hjemmeavlet udsæd.

Så kun en ren vare i en høj kvalitet og få den bejdset, hvis der er behov for det.

Egen udsæd bør generelt være høstet på arealer med højt udbytte, da dette sikrer store kerner. Store kerner giver generelt størst sikkerhed for et højt udbytte. Er kernestørrelsen uensartet, bør der forventes en omkostning til oprensning af udsæden.

Bejdsebehovsanalyse

Du skal ikke anvende ubejdset udsæd med mindre, der foreligger en analyse, der viser ubetydelige angreb af udsædsbårne sygdomme. I [bilag 1](#) ses en oversigt over vejledende grænser for bejdsebehov og i [bilag 2](#) er vist laboratorier, der udfører analyser samt analysetider og cirkapriser. Der bør også altid gennemføres en spireanalyse. Dette er ekstra vigtigt i år efter den vanskelige vækstsæson 2023 med tørke og senere grønskud.

Der skal indsendes en prøve på cirka 1 kg, og du skal være meget omhyggelig med prøveudtagningen. Den skal være repræsentativ for det parti udsæd, du ønsker at anvende. Indsend evt. to prøver for at få et indtryk af din sikkerhed på analyseresultatet.

Mobile bejdseanlæg

Gl. Buurholt foretager rensning og bejdsning på mobile bejdseanlæg og kører over hele landet.

Visti Møller
Gl. Buurholt Hovedgård
Buurholtvej 11
9700 Brønderslev
Tlf. 96 45 91 99
<https://buurholt.dk>

Bejdsemidler

Såsæd af vårbyg og vårhvede er bejdset mod udsædsbårne svampesygdomme, når det købes hos grovwarefirmaerne.

Havre bejdses normalt ikke.

Se oversigten over bejdsemidler i tabel 1.

Buurholt oplyser, at de bejdses vårbyg med Seedron, som tæller med i triazolregnskabet og bejdses vårhvede med Beret Formula M, som ikke tæller med i triazolregnskabet. DLG og DLA bejdses vårbyg med Redigo Pro 170 FS, som også tæller med i triazolregnskabet. Vårhvede bejdses DLG med Redigo og DLA med Celest Formula M. Begge midler tæller ikke med i triazolregnskabet.

Alle bejdses er flydende bejdses, der kræver specielle bejdseanlæg. Bejdsning kræver S1 eller S3 autorisation. Der findes ikke pulverbejdses på markedet, og oftest sælges bejdsemiddel i store pakninger.

Tabel 1. Oversigt over bejdsemidler

Middel	Aktivstof	Afgrøde	Tæller med i triazol-regnskab	Effekt mod	Anvendelse	Pakningsstørrelse	Dosis pr. hkg
Seedron	Fludioxonil + tebuconazol	Vårbyg	Ja	Nøgen bygbrand, bygstribesygge, bygbladplet, fusariose	Lukkede industrielle anlæg	5 l	100 ml
Redigo Pro 170 FS	Prothio-conazol + tebuconazol	Vårbyg, vårhvede	Ja	Nøgen bygbrand hhv. stinkbrand og fusariose	Lukkede industrielle anlæg	1.000 l	50 ml
Redigo	Prothio-conazol	Vårhvede	Nej	Stinkbrand, fusariose	Lukkede industrielle anlæg	200 l og 1.000 l	80 ml
Celest Formula M/ Beret Formula M	Fludioxonil	Vårhvede	Nej	Stinkbrand, brunplet, fusariose	Lukkede industrielle anlæg	1.000 l	200 ml

Vårhvede

I hvede er stinkbrand mest tabsgivende, fordi både udbytte og især kvalitet nedsættes. Smitte på såsæden med Fusarium og hvedebrunplet er værst i fugtige år, hvor der er sket smitte fra de nedre blade til akset. Ved kraftige angreb af disse svampe kan spireevnen også påvirkes.

Vårbyg

I vårbyg er bygstribesygge og nøgen bygbrand mest tabsgivende. Ud fra sammenhængen mellem procent angrebne kerner og udbyttetab (se bilag 1) kan det vurderes, om såsæden kan bruges. Procent angrebne planter med bygstribesygge i marken er altid under det analyserede antal smittede kerner. Jo hurtigere fremspiring, jo færre planter "når" nemlig at blive angrebet. De fleste kerner med smitte af nøgen bygbrand vil derimod også vise angreb i marken.

Er f.eks. 2 pct. af kernerne angrebet af nøgen bygbrand, vil udbyttet nedsættes med 1,5 pct. (2 x 0,75 pct.). Selv om et udbyttetab på 1,5

pct. ikke er voldsomt, vil 2 pct. angrebne aks se meget voldsomt ud i marken. Mod nøgen bygbrand er det kun Redigo Pro 170 FS og Seedron, der har effekt. Angrebene af Fusarium er værst efter fugtige år og kan ved kraftige angreb også skade spireevnen.

Havre

I havre kan Fusarium skade spireevnen ved kraftige angreb. Havre bejdses normalt ikke. Ved mistanke om Fusarium eller havrebladplet bør partiet derfor analyseres for angreb, før det anvendes som udsæd.

Emneord

Afgrøder

Korn

Udsæd

Publiceret: 05. februar 2018

Opdateret: 08. februar 2024

Vil du vide mere?

Ghita Cordsen Nielsen

Landskonsulent, Planteværn

SEGES Innovation P/S

gcn@seges.dk

+45 2028 2695

Leif Hagelskjær

Landskonsulent, Afdelingsleder

SEGES Innovation P/S

leif@seges.dk

+45 2961 5002

Støttet af

Planteafgiftsfonden

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk